

LITERATURA V MASOVÝCH MÉDIÍCH: FILM, ROZHLAS A TELEVIZE

Přes odlišnosti v kulturním a společenském postavení filmu, rozhlasu a televize (která svůj masový charakter získala až v průběhu první poloviny šedesátých let) procházely vztahy mezi těmito médii a literaturou ve sledovaném období obdobným vývojem, ovlivněným především jednotlivými fázemi kulturního, politického a ideologického utužování, uvolňování a opětovného utužování. Ve všech médiích lze proto ve vztahu k literatuře vysledovat tři společné rysy. Prvním je pohyb od v podstatě neúspěšné snahy znovu oživit žánrová a tematická schémata budovatelského období k obratu v roce 1963, kdy se plněji začaly projevovat protikladné liberalizační tendence, které vedly k intenzivnímu rozvoji všech médií. Tento pohyb však byl – stejně jako pohyb celé společnosti – ukončen okupací, respektive následnou normalizací. Druhým společným rysem je fakt, že léta 1963–69 přinesla vysoký hodnotový standard: v oblasti filmu, rozhlasu i televize tu vznikla nejen vynikající umělecká díla, ale také velmi kvalitní a působivá produkce děl aktuálně společensky inspirativních, jakož i děl, která vyrůstala z rehabilitovaných zábavných žánrů či jejich parafrází (např. Lipského a Brdečkův film *Limonádový Joe*). Třetím významným rysem tehdejší situace pak byla dynamizace vztahu mezi literaturou a příslušným médiem. Ve všech se v různé míře projevil odvrát od úzkého pojetí tzv. socialistické literatury a do středu zájmu adaptátorů či scenáristů se více dostávala současná literatura. Zároveň však docházelo i k sebeuvědomování těchto médií. Jednotlivá média hledala svou specifičnost (vyplývající ze způsobu komunikace s adresátem) a emancipovala se tak od bezprostřední závislosti na literatuře či divadle. Hledala vlastní vyjadřovací prostředky a jim odpovídající žánry: rozhlasovou hru, televizní inscenaci a televizní seriál. Zejména ve filmu přitom došlo k významnému dialogu mezi médii a literaturou, což se projevilo v úsilí nalézt umělecky adekvátní filmový jazyk pro osobité vyrovnání se s vrcholnými výkony moderní české literatury.